

УДК 378.14

ВІЄВСЬКА Муза Георгіївна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри
соціально-гуманітарних наук, Криворізький
економічний інститут ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана»

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕС ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «КРАЇНОЗНАВСТВО»

Статтю присвячено досвіду впровадження інтерактивних методів навчання у процес викладання курсу «Країнознавство» для студентів спеціальності міжнародні відносини.

Схарактеризовано методи діалогічної взаємодії як складові інтерактивних методів навчання. Висвітлена методика проведення семінарських занять з використанням методів групової роботи, круглого столу, форумів.

Ключові слова: *інтерактивні методи, методи діалогічної взаємодії, групова робота, підготовка фахівців економічного профілю, краудсорсінг.*

Постановка проблеми. Професійна діяльність фахівця економічного профілю передбачає постійні міжособистісні контакти зі стейкхолдерами тому актуальним є питання активності студентів на заняттях в процесі професійної підготовки. Аналіз наукової літератури та результати практичної діяльності свідчать про те, що активна суб'єкт – суб'єктної взаємодія учасників освітнього процесу досягається завдяки впровадженню у практику роботи вищих економічних закладів інтерактивних методів навчання.

Впровадження інтерактивних методів навчання у навчальному процесі вищої школи висвітлювали О. Гвоздяк, К. Долгош, С. Кашлев, І. Мельничук, Ю. Романишин, О. Січкарук, М. Соснова, І. Турчина, Т. Ходак, В. Щербіна та інші.

Аналіз наукової літератури з означеної проблеми свідчить про відсутність цілеспрямованої роботи з вивчення досвіду впровадження інтерактивних методів навчання у практику роботи вищих економічних навчальних закладів та безпосередньо у процес викладання курсу «Країнознавство». Означене спонукало донеобхідності розробки занять означеного курсу з використанням методів діалогічної взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє констатувати, що останнім часом актуалізувалися наукові розробки питань використання інтерактивного навчання у вищій школі. О. Січкарук [1, с. 18] через систему методичних порад поділилася власним досвідом педагогічних експериментів, спостережень щодо розповсюдження у вітчизняній освітній практиці інтерактивних методів навчання. Запропонований курс «Інтерактивні методи навчання у вищій школі» призначений для слухачів магістерських педагогічних програм та програм підготовки менеджерів вищої освіти. Проблема впровадження інтерактивних методів навчання у процес підготовки майбутніх педагогів висвітлюється у роботах С. Бричок, Ю. Калюжної, М. Скиби, І. Турчини, Т. Ходак. В. Тробюк провів огляд використання інтерактивних методів навчання на заняттях з вогневої підготовки. У фахову підготовку майбутніх лікарів, систему підвищення кваліфікації медичних спеціалістів впроваджували інтерактивні методи О. Лисенко, В. Петрунів, М. Соснова, Р. Слухенська.

Заслуговує на увагу дослідження І. Мельничук, мета якого полягала в теоретико-методологічному і методичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічної системи професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах. Дослідниця розкрила сутність методики використання засобів інтерактивних технологій під час вивчення таких дисциплін, як «Соціальні технології», «Вікова та педагогічна психологія», «Акмеологія», «Соціальна робота з групами соціального ризику». Заключний і визначальний етап експерименту

І. Мельничук здійснювала під час вивчення дисципліни «Тренінг професійної ідентичності». Окрім зазначеного науковці інтерактивні методи навчання як складова підготовки компетентних соціальних працівників досліджували О. Козакевич, О. Макеєва, Ю. Олефір. Питання інтерактивних методів навчання при підготовці фахівців для хімічної промисловості була предметом дослідження А. Посторонко.

Як ми бачимо перераховані роботи не висвітлюють особливості впровадження інтерактивних методів навчання в практику роботи вищих економічних навчальних закладів. Саме тому нас зацікавила робота В Щербіни, яка вивчала питання особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя економіки в умовах інтерактивного навчання. Дослідницею розроблена та апробована програма спецкурсу «Педагогічна інтеракція» методичні рекомендації з курсу «Методика викладання економічних дисциплін» для студентів спеціальності «Економічна теорія» з метою упровадження інтерактивного навчання у навчально-виховний процес ВНЗ та загальноосвітніх шкіл. Аналізом стану використання інноваційних технологій та інтерактивних методів навчання у підготовці документознавців-менеджерів займалась Ю. Романишин. Робота проводилась на базі Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Автором проаналізовано результати анкетування щодо визначення стану застосування інтерактивних методів у навчальному процесі на кафедрі документознавства та інформаційної діяльності університету. Розроблена інтегрована комунікативно-інтерактивна модель проведення семінару з дисципліни «Інформаційний менеджмент». О. Гвоздяк та К. Долгош аналізували інтерактивні методи навчання для підвищення ефективності викладання іноземної мови спеціальності в майбутніх економістів-міжнародників. У практичній діяльності ними використовувались наступні інтерактивні методи: рольові та ділові ігри, технологія критичних інцидентів, комунікативно-ситуативне моделювання, мозковий штурм і кейс-стаді. У статтях О. Гай, Є. Захарової, Ю. Кононенко висвітлюються погляди авторів про використання інтерактивних методів викладання економічних дисциплін у вищих навчальних закладах. Головний акцент зроблено на загальних вимогах до «CaseStudies», «мозковому штурмі», інтерактивних методах, що використовуються на лекціях. Питання сутності, необхідності та використання інтерактивних методів навчання при підготовці фахівців з обліку та аудиту у вищих навчальних закладах України вивчала Д. Долбнева. О. Сизоненко розглядає інтерактивні методи навчання як засіб підготовки фахівців з обліку нової інтеграції.

Науковці вивчали різні аспекти впровадження інтерактивних методів навчання у процес фахової підготовки студентів, в той же час, методика організації навчання з використанням інтерактивних методів для студентів спеціальності міжнародних економічних відносин все ще шукають свого вирішення.

Мета статті полягає у висвітленні досвіду впровадження інтерактивних методів навчання у процес викладання курсу «Країнознавства» для студентів спеціальності міжнародні відносини Криворізького економічного інституту.

Для реалізації означеної мети необхідно вирішити наступні завдання:

- уточнити сутність та зміст поняття «інтерактивні методи навчання»;
- схарактеризувати методи діалогічної взаємодії як складові інтерактивних методів навчання;
- висвітлити методику проведення семінарських занять з використанням методів групової роботи, круглого столу, форумів.

Виклад основного матеріалу. Проблема методів навчання у педагогіці не нова, існують різні тлумачення як власне поняття «метод» та і класифікацій методів навчання, в тому числі інтерактивних методів. О. Сіроштан методи інтерактивного навчання визначає як «систему способів цілеспрямованої міжсуб'єктної взаємодії педагога (викладача) і студентів, спрямованих на розв'язання навчально-виховних завдань фахової підготовки майбутніх педагогів у процесі навчально-пізнавальної діяльності вищого навчального закладу» [2, с. 88]. З точки зору І. Турчиної «інтерактивні методи навчання – це взаємопов'язана

спільна діяльність студентів і викладача, за якої всі учасники освітнього процесу взаємодіють один з одним, обмінюються інформацією, спільно вирішують проблеми, моделюють ситуації, занурюються в атмосферу співпраці зі спільного вирішення проблем» [3, с. 64]. Інтерактивні методи С. Кашлев [4, с. 6] визначає як способи цілеспрямованої, посиленої міжсуб'єктної взаємодії педагога та учнів по створенню оптимальних умов власного розвитку. Можна погодитися з науковцями, оскільки інтеракцію можна розуміти як посилену діяльність між викладачем та студентами та власно між студентами. У науковій літературі виокремлюють ігрові та неігрові інтерактивні методи навчання. Саме неігрові інтерактивні методи навчання включають методи діалогічної взаємодії: дебати, диспути, відкриті форуми, різні види дискусій («Круглий стіл», проблемна дискусія, експрес-дискусія, «Акваріум», «Ліберальний клуб» текстова дискусія і інші). А також методами автентичного оцінювання досягнень студентів (портфоліо). Аналіз монографій, підручників, навчально-методичних посібників, навчально-методичних посібників для самостійного вивчення дисциплін для вищих економічних учбових закладів найбільш поширеними є розробки зайняття з використанням кейсів, ділових ігор, проектів, тренінгів та інших методів навчання. Інші методи діалогічної взаємодії недостатньо відображені в методиці викладання курсу «Країнознавство».

Наведемо приклади використання означених методів на заняттях курсу.

Тема: *Методологічні основи країнознавства*

Мета: розкрити сутність, структуру та особливості курсу «Країнознавство» для студентів економічного навчального закладу: обговорити та сумісно зі студентами узгодити програму вивчення курсу відповідно до їх потреб та вимог фахової підготовки фахівців зі спеціальності «Міжнародні відносини», відпрацювати вміння роботи у групах, приймати колективні рішення.

Тип заняття: семінар – робота в групах.

Хід заняття

1 етап – вступний:

Вступне слово викладача про структуру та особливості курсу «Країнознавство» для студентів економічного навчального закладу та план проведення заняття;

Студенти поділяються на групи по 4 студента.

2 етап – змістовний:

Кожна група обговорює запропоновані програми курсів «Країнознавство»;

Складають власний зміст курсу, визначають декілька цілей та задач;

Група перераховує перелік задач та цілей навчання з даного курсу, які на їх думку, буде намагатися реалізувати викладач.

3 етап – дискусійний:

Відкрита дискусія про завдання навчання між студентами та викладачем;

Визначення обмежень, з якими стикаються суб'єкти навчального процесу при виконанні означених завдань;

З'ясування сфер співпадіння та не співпадіння цілей та доцільних компромісів;

Розробка проекту рекомендацій по співпраці для досягнення взаємоузгоджених цілей.

4 етап – підсумковий:

Аналіз діяльності груп;

Підведення підсумків спільної роботи.

Тема *Італія*

Мета: охарактеризувати географічне положення та адміністративно-територіальний поділ Італії, проаналізувати етапи історичного розвитку, розкрити демографічну політику країни, охарактеризувати провідні політичні партії, основні риси цивільного права, митної політики, основні галузі господарювання, проаналізувати зовнішню політику та членство Італії в міжнародних організаціях.

Тип заняття: семінар (круглий стіл).

1. Вступне слово викладача

2. Заслуховування стислих повідомлень учасників круглого столу
3. Постановка перед учасниками «круглого столу» питань, що поступили з аудиторії
4. Розгорнута дискусія
5. Узгодження позицій з предмету обговорення

Підсумки заняття.

Ми створили групу у соціальних сітках «Країнознавство по п'ятницях» (оскільки заняття з курсу за розкладом по п'ятницях). Його створювали як форум та база інформації для студентів спеціальності міжнародні економічні відносини. Там розміщується інформація про вебквести з курсу, навчальна та наукова література, тести тощо. Вся діяльність викладачів кафедри спрямована на підвищення якості навчального процесу а відповідно підвищенню конкурентоздатності фахівців економічного профілю.

Взаємодія може відбуватися не тільки між суб'єктами освітнього процесу а і між студентом чи викладачем і комп'ютером. На застосуванні комп'ютерів базується метод краудсорсінгу. Головна ідея означеного методу полягає у наданні можливості широкому колу зацікавлених осіб в обмежений час висловити будь які ідеї з того чи іншого питання. Дебати організовуються через інтернет-ресурси, після чого проводиться аналіз ідей, готуються матеріали для прийняття рішень. Аналіз практики використання краудсорсінгу дозволив виокремити два напрями: для покращення якості освітнього продукту та послуг, а також у рамках соціально значущих проектів. Тому ряд дослідників вважають, що означена технологія знаходиться на межі проектних технологій іта інтерактивних методів навчання. Даний метод викликав певний інтерес до його впровадження у методику викладання курсу «Країнознавство». Отримані результати свідчить про те, що з його допомогою можливе рішення багатьох існуючих проблем та відповідно підвищення якості економічної освіти. Окрім того, вміння у студентів працювати у краудсорсинговому середовищі сприяє формуванню у них загальнокультурних та професійних компетенцій.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Подальшу свою роботу ми вбачаємо у вивченні світового досвіду впровадження інновацій в освіті. І сприяти впровадженню нововведень, які на думку британських експертів у найближчі роки будуть значно впливати на світову освіту. До них вчені віднесли: навчання через соціальні медіа, продуктивну невдачу, Teachback, дизайн-мислення, краудсорсінг, навчання через відеоігри, формуюча аналітика, навчання для майбутнього та інші.

Список використаних джерел

1. Січкарук О. І. Інтерактивні методи навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник / О. І. Січкарук. – К.: Таксон, 2006. – 86 с.
2. Сіроштан О. В. Інтерактивні методи навчання в процесі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників / О. В. Сіроштан. Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2012. – № 1. – С. 85–90.
3. Турчина І. С. Використання інтерактивних методів навчання у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи [Електронний ресурс] / І. С. Турчина / Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. – 2013. – Вип.108.2 – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP2013_2_108_64
4. Кашлев С. С. Интерактивная педагогика как инновационное явление / С. С. Кашлев // Педагогическое взаимодействие в системе отдыха и оздоровления детей и молодежи: интерактивная педагогика: Материалы Международной научно-практической конференции (НДОЛ «Зубренок» 12-14 мая 2008 г.) – Минск, 2008. – С. 5–13.

References

1. Sichkaruk, O.I. (2006). *Interaktyvni metody navchannya u vyshchyy shkoli: navchal'no-metodychnyyu posibnyk. [Interactive methods of studies in higher to school]*. Kyiv: Takson [in Ukrainian].

2. Siroshtan, O.V. (2012). Interaktyvni metody navchannya v protsesiprofesiynoyi pidhotovky maybutnikh sotsial'nykh pratsivnykiv [*Interactive methods of studies are in the process of professional preparation of future development workers*]. Sotsial'na pedahohika: teoriya ta praktyka-Social pedagogics: theory and practice, 1, 85-90 [*in Ukrainian*].

3. Turchyna, I.S. (2013). Vykorystannya interaktyvnykh metodiv navchannya u protsesi pidhotovky maybutnikh uchyteliv pochatkovoyi shkoly [*The use of interactive methods of studies is in the process of preparation of future teachers of initial school*]. Visnyk Chernihiv's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu. Pedahohichni nauky. Announcer of the Chernihiv national pedagogical university. Pedagogical sciences, 108.2 – Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2013_2_108_64 [*in Ukrainian*].

4. Kashlev, S.S. (2008). Interaktivnaya pedagogika kak innovatsionnoe yavlenie [*Interactive pedagogics as innovative phenomenon*]. Proceeding International Conference: Pedagogicheskoe vzaimodeystvie v sisteme otdykha i ozdorovleniya detey i molodezhi: interaktivnaya pedagogika – Pedagogical cooperation is in the system of rest and making healthy of children and young people: interactive pedagogics (pp.5–13). Minsk [*in Belarus*].

VIEVSKA Muza, Ph.D., KryvyiRih Economic Institute State Higher Educational Establishment «Kyiv National Economics University named after Vadim Hetman».

EXPERIENCE OF INTRODUCTION OF INTERACTIVE METHODS OF STUDIES IN PROCESS OF TEACHING OF COURSE «COUNTRY»

Abstract. *The theoretical-methodical aspects of interactive methods of education and features of introduction in training of future specialists in higher economic education establishments are covered in the article. The article explains the terms "interactive training methods". The author of the paper makes an attempt to classify the main kinds of interactive methods of training. During the use of interactive methods in the educational process of future economists should be based on the creative principles of interaction and pedagogical cooperation of the teacher and students where all participants of educational process are the subjects of the training. The main principle of such interaction is a continuous interaction between students, their cooperation, communication, teacher in this situation, the only organized and coordinated interaction (this is done quietly and naturally, since it focuses on creative self-realization of future economists).*

The methods of dialogic cooperation as one of effective methods of formation of professional competence and personal qualities of future specialists is proved. Scientists studied the different aspects of introduction of interactive methods of studies in the process of professional preparation student. Methodology of organization of studies with the use of interactive methods for the students of specialist of international economic relations still search the decision. The author describes theoretical approaches and own experience of using interactive methods in the process of teaching "Country". The accent is done upon the necessity of introduce of group work of students, realization round table, in order to raise the motivation and quality of education of economists. These results can be used by teachers to practice.

The author comes to the conclusion about the prospects of educating through social medias, videogames, productive failure, Teachback.

Key words: *interactive, interactive methods, social medias, videogames, productive failure, Teachback.*

*Одержано редакцією: 02.02.2018 р.
Прийнято до публікації: 08.02.2018 р.*